

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΤΑΞΗ: Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90΄

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 85)

Α. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένων κειμένων

(Μονάδες 30)

Α.1. Να αποδώσετε μόνο τις έντονα μαυρισμένες προτάσεις των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

Ὁ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἡγεῖ, τὴν ψυχὴν, [...], περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἐταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς φῆς, ὄρθριος ἦκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλήν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μὴ, ἐτοῖμος δ' εἶ ἀναλίσκειν τὰ τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἤδη διεγνωκῶς ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρα, ὃν οὔτε γινώσκεις, ὡς φῆς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε. σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν, ὃ τι ποτ' ἔστι φαίνει ἀγνοῶν, ὧ μῆλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ ὃς ἀκούσας, Ἔοικεν, ἔφη, ὧ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Ε΄
(μονάδες 12)

Κείμενο 2

Ξυνελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδεύειν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλείστ' ἂν εἶδη καὶ

μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται.

Θουκυδίδου Περικλέους Ἐπιτάφιος Β41
(μονάδες 6)

A.2. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) η κάθε πρόταση, σύμφωνα με τα Κείμενα 1 και 2.

- i. Το πιο σημαντικό για τον άνθρωπο είναι η ψυχή. (Κείμενο 1)
  - ii. Ο Ιπποκράτης είναι σίγουρος για την απόφασή του να μαθητεύσει κοντά στον Πρωταγόρα. (Κείμενο 1)
  - iii. Όσα αναφέρει ο ρήτορας για την πόλη τεκμηριώνονται μόνο με λόγια. (Κείμενο 2)
  - iv. Οι εχθροί της Αθήνας, αν και ηττώνται, δεν έχουν παραπόνο. (Κείμενο 2)
- (μονάδες 8)

A.3. Σε τι αναφέρεται η αντωνυμία **ἣν** στο ακόλουθο απόσπασμα από το Κείμενο 2; Να γράψετε τον ορθό τύπο της λέξης στα Αρχαία Ελληνικά.

καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει.

(μονάδες 4)

B. Απόδοση αδιδακτου κειμένου στα Νέα Ελληνικά **(Μονάδες 25)**

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδιδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Ο Σωκράτης συζητά με τον Αλκιβιάδη για τους κινδύνους από το να είναι κανείς στρατηγός.

Ἵραξ δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων πολιτῶν —ταῦτα γὰρ οὐκ ἄλλων ἀκηκόαμεν, ἀλλ' αὐτοὶ παρόντες οἶδαμεν— ὅσοι στρατηγίας ἐπιθυμήσαντες ἤδη καὶ τυχόντες αὐτῆς οἱ μὲν ἔτι καὶ νῦν φυγάδες τῆσδε τῆς πόλεως εἰσιν, οἱ δὲ τὸν βίον ἐτελεύτησαν· οἱ δὲ

ἄριστα δοκοῦντες αὐτῶν πράττειν διὰ πολλῶν κινδύνων ἐλθόντες καὶ φόβων οὐ μόνον ἐν ταύτῃ τῇ στρατηγίᾳ, ἀλλ' ἐπεὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν κατῆλθον, ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν πολιορκούμενοι πολιορκίαν οὐδὲν ἐλάττω τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων διετέλεσαν, ὥστε ἐνίους αὐτῶν εὐχεσθαι ἀστρατηγήτους εἶναι μᾶλλον ἢ ἐστρατηγηκένοι.

Πλάτωνος Ἀλκιβιάδης Β' 141e – 142a

Λεξιλόγιο:

οἶδαμεν: β' τύπος του «ἴσμεν» (< οἶδα)

ἄριστα πράττω: ευδαιμονώ, ευτυχώ στον μέγιστο βαθμό /πάρα πολύ
εἰς τὴν ἑμαυτοῦ κατέρχομαι: επιστρέφω στην πατρίδα (μου)

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1. Υπαγόρευση αδίδακτου κειμένου για ορθογραφία: Δημοσθένους *Περὶ τοῦ στεφάνου* 18.103

[Πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν ἢ τοὺς δευτέρους καὶ τρίτους οἶσθέ μοι δίδοναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναι τὸν νόμον τοῦτον;]

(μονάδες 3)

Γ.2. Να συμπληρώσετε τα κενά στο πιο κάτω απόσπασμα επιλέγοντας κάθε φορά από την παρένθεση τη λέξη που συμπληρώνει το νόημα και είναι ορθογραφικά σωστή. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων μόνο τους αριθμούς και τις λέξεις που συμπληρώνουν τα αντίστοιχα κενά.

Ἦν μὲν γὰρ (1) ----- (ἐθέλομεν, ἐθέλωμεν, ἐθέλωμαι) ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῶν δικαίων, οὐ μόνον εὐδοκιμήσομεν, ἀλλὰ καὶ τὸν (2) ----- (ἐπίλοιπον, ἐπίλειπον, ἐπίλυπον) χρόνον (3) ----- (ἀσφαλός, ἀσφαλῶς, ἀσφαλῶς) ἡμῖν (4) ----- (ἐξέστε ἐξαίστε, ἐξέσται) ζῆν·

Ἴσοκράτους Ἀρχίδαμος 6.107
(μονάδες 2)

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές)
(Μονάδες 20)

Δ.1. Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους του Κειμένου 3.

α. τυχόντες

Να γράψετε το α' πρόσωπο ενικού στην ευκτική του παρακειμένου στην ίδια φωνή.

β. έτελεύτησαν

Να γράψετε το γ' πρόσωπο πληθυντικού στην οριστική του παρατατικού στην ίδια φωνή.

γ. έλθόντες

Να γράψετε την ονομαστική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος της μετοχής του ενεστώτα.

δ. εύχεσθαι

Να γράψετε το γ' πρόσωπο ενικού στην προστακτική του αορίστου α' στην ίδια φωνή.

(μονάδες 4)

Δ.2.α. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο κάτω λέξεων του Κειμένου 3 διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

i. άριστα

ii. έλάττω

(μονάδες 2)

Δ.2.β. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους των πιο κάτω αποσπασμάτων από το Κείμενο 3.

i. έτι και νύν φυγάδες τήσδε τής πόλεως

ii. δια πολλών κινδύνων έλθόντες

(μονάδες 3)

Δ.3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω υπογραμμισμένους τύπους από το Κείμενο 3.

i. όσοι στρατηγίας έπιθυμήσαντες ήδη

ii. ύπό τών συκοφαντών πολιορκούμενοι

iii. ώστε ένιους αυτών εύχεσθαι άστρατηγήτους είναι

(μονάδες 4)

Δ.3.β. [...] πολιορκίαν οὐδὲν ἐλάττω τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων διετέλεσαν, ὥστε ἐνίους αὐτῶν εὐχέσθαι ἀστρατηγήτους εἶναι μᾶλλον ἢ ἐστρατηγηκέναι. (Κείμενο 3)

Να γράψετε ποια είναι η δευτερεύουσα πρόταση στην πιο πάνω περίοδο λόγου και να αναφέρετε το είδος, την εισαγωγή, την εκφορά και τον συντακτικό της ρόλο.

(μονάδες 3)

Δ.4.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων των Κειμένων 1 και 2 της στήλης Α' με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β'. Στη στήλη Β' περισεύουν δύο (2) λέξεις.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
1. ἐπιτρέπειν (Κείμενο 1)	α. ετυμολογία
2. ἐτοῖμος (Κείμενο 1)	β. απολίπιστος
3. πόλιν (Κείμενο 2)	γ. ανατροπή
4. πείραν (Κείμενο 2)	δ. πολυκαρπία
	ε. πειρατής
	στ. προετοιμασία

(μονάδες 2)

Δ.4.β. στρατηγίας (Κείμενο 3)

i. Να αναλύσετε την πιο πάνω λέξη στα συνθετικά της μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Σε περίπτωση ρήματος να γράψετε το α' πρόσωπο ενικού της οριστικής Ενεστώτα και σε περίπτωση άλλου κλιτού μέρους του λόγου την ονομαστική ενικού.

(μονάδα 1)

ii. Από το δεύτερο συνθετικό της πιο πάνω λέξης να σχηματίσετε ένα σύνθετο επίθετο στα Νέα Ελληνικά.

(μονάδα 1)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Αρχαία Ελληνικά.

Όταν οι Πέρσες νικήθηκαν στη Σαλαμίνα, έχασαν πολλά καράβια και όχι λίγοι από τους γενναίους πολεμιστές πέθαναν τότε. Για αυτό η Ελλάδα απαλλάχθηκε από τους εχθρούς και εκείνοι πάρα πολύ γρήγορα επέστρεψαν στην πατρίδα.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 15)

1. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Σωκράτη στο Κείμενο 1, να αναφέρετε:

α) τρεις (3) από τις ενέργειες του Ιπποκράτη, οι οποίες φανερώνουν έλλειψη σύνεσης και νεανικό ενθουσιασμό.

(μονάδες 3)

β) γιατί η μαθητεία κοντά στον Πρωταγόρα ίσως καταστεί επικίνδυνη για την ψυχή του Ιπποκράτη, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με βάση το κείμενο.

(μονάδες 4)

2. «μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσω ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἴων κακοπαθεῖ οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται» (κεφ. 41 / Κείμενο 2)

Να σημειώσετε δύο (2) λόγους για τους οποίους ο ρήτορας κάνει διπλή αναφορά στη λέξη «μόνη» στο πιο πάνω απόσπασμα και να επισημάνετε ποιος στόχος του εξυπηρετείται.

(μονάδες 4)

3. Να παρουσιάσετε με συντομία δύο (2) στοιχεία από το Κείμενο 2, τα οποία προβάλλουν την ολοκληρωμένη προσωπικότητα του Αθηναίου πολίτη στηρίζοντας την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

(μονάδες 4)

ΤΕΛΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Σημείωση: Στο Δειγματικό Δοκίμιο περιλαμβάνονται ερωτήσεις/ασκήσεις από όλη τη διδακτέα ύλη, όπως έχει καθοριστεί στα Πλαίσια Μάθησης. Η εξεταστέα ύλη θα ανακοινωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.